

**IDENTITY AND SECURITY IN THE EUROPEAN UNION:
NEW TRENDS AND CHALLENGES**

Claudia Anamaria Iov, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Following the 9/11 terrorist attack and the subsequent aftermaths in Europe, the identity issue became a priority on the EU's agenda, prompting a new way to approach security with focus on the issues related to society, such as culture, inter-ethnic conflicts, migrations, societal security, demography, multiculturalism or integration.

The social pressures of the EU states' citizens against the waves of immigrants and marginalized people from the new member states' have determined the policymakers to rethink European security in terms of identity securitization.

Keywords: migration, identity, security, multiculturalism, immigrants.

La începutul secolului al XXI-lea, statisticile internaționale arătau că o persoană din 35 este migrant, ceea ce înseamnă că, dacă toți aceștia ar ocupa un teritoriu bine definit, ar forma cea de-a șasea țară din lume ca număr al populației¹. În prezent fenomenul migraționist este mai prezent ca niciodată în Europa, iar problema migrației ilegale este mereu prezentă pe agenda internațională.

Aceasta lucrare dorește să ofere o analiză asupra modului în care triumviratul migrație-identitate-securitate a impus pe agenda europeană o abordare modernă a relației politică-securitate, a modului în care a influențat procesul de integrare și totodată identificarea unei modalități de abordare a consecințelor care decurg din acest triumvirat.

Între cele trei există o relație de interdepență, fiecare putând fi atât cauză cât și efect pentru celelalte două. De exemplu migrația, în sine, nu este un fenomen de insecuritate, migrația necontrolată și ilegală are, însă, efecte destabilizatoare asupra sistemului de securitate, cu reverberații asupra relațiilor inter-etnice din cadrul statului gazdă.

Nevoia examinării relației migrație-identitate-securitate este condiționată de o serie de evenimente din arena internațională din ultimii ani, începând cu atentatele teroriste din 9/11 Septembrie 2001 și replicile ulterioare din Europa. Presiunile sociale ale cetățenilor din statele UE, în fața valurilor de solicitanți de azil și imigranți, au determinat decidenții politici de la nivelul statelor gazdă să recurgă la măsuri de utilizare a forței, să propună politici de « imigrație selectivă » (în Franța), fapt ce a dus la apariția ideii de „Europa Occidentală fortificată”².

Amenințarea terorismului, criminalitate organizată, au agravat temerile privind imigrația, în timp ce perspectiva aderării Turciei și a altor state din Balcanii de Vest (care se confruntă în continuare cu problema întoarcerii și reintegrării refugiaților, dezvoltarea economică și consolidarea democrației sau tendințele de fărâmițare teritorială pe criterii

---

¹ Alexandra Sarcinschi, *Migrație și Securitate*, București, Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2008, p.5 on-line: http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/migratie_si_securitate.pdf, accesat 01.08.2013.

² Yannis A. Stivachtis, „International Migration and the Politics of Identity and Security” , *Journal of Humanities and Social Science*, Volume 2, Issue 1, 2008, on-line: <http://www.scientificjournals.org/journals2008/articles/1387.pdf> , accesat 24.05.2012, p. 3.

etnice) au subliniat importanța securizării identității și au dus la încadrarea definitivă a identității în logica migrație-securitate.

Identitatea este o sursă de sens și de experiență a indivizilor³, care nu poate fi definită decât în raport cu ceilalți, care individualizează și oferă sens existenței unui grup independent de mărimea sau istoria acestuia. Modul în care anumite comunități de imigranți sunt percepuți ca amenințare la adresa identității societății gazdă este legat de modul în care națiunea se auto-definește, pornind de la cele două teorii ale lui A. Smith cu privire la identitatea națională, care are la bază fie teoria etnică, fie teoria vestică, cunoscută și sub denumirea de modelul civic de națiune⁴.

În condițiile în care migrația nu poate fi oprită (iar „zero migration” nu este un proiect fezabil și nici dezirabil deoarece ar avea efecte dezastruoase asupra economiei), controlul frontierelor este un proiect iluzoriu⁵, iar amenințarea la adresa societății este perpetuă și inevitabilă⁶. În condițiile în care cu cât diferențele culturale dintre imigranți și societatea gazdă sunt mai mari, cu atât aceasta din urmă va fi mai reticentă și mai aplecată spre securizarea identității. Această situație o regăsim în Europa Occidentală care îi consideră pe est-europeni mai acceptabili ca imigranți în comparație cu cei din Africa sau Asia⁷ (cu toate că în fața unor grupuri mai mari de imigranți din estul Europei, cum au fost/sunt instalatorii polonezi, căpșunarii români și bulgari, cerșetorii romi, reacțiile Europei Occidentale au fost diferite de la caz la caz). Aceste diferențe sunt strâns legate de modul în care este construită identitatea colectivă (în funcție de modul în care se raportează la termenul de națiune/identitate națională în accepțiunea lui A. Smith). „Diferențele societății prezintă vulnerabilități diferite, în funcție de felul în care le este construită identitatea”⁸. În cazul în care identitatea se bazează „pe distanță și izolare” ca în cazul Finlandei, chiar și un număr foarte mic de imigranți va fi perceput ca o amenințare la adresa identității. În cazul Franței, unde „națiunea este legată strâns de stat», vulnerabilitatea în fața unui proces de integrare politică și socială este mult mai mare decât în cazul unor națiuni care au experiența « de a opera independent de stat și de a avea mai multe paliere politice simultan (precum Germania) »⁹.

Spre exemplu, o societate omogenă din punct de vedere etnic va acorda o valoare mai mare păstrării identității politice și culturale decât o societate eterogenă, care va considera aflulul de imigranți drept o amenințare existențială, care impune necesitatea unei securizări societale.

Un alt element de dificultate în relația identitate-securitate este reprezentat, dincolo de modul în care imigranții sunt percepuți în termeni identitari de către populația majoritară, de modul în care imigranții decid să se comporte în cadrul statului gazdă, dacă sunt dornici să se

³ *Ibidem*, p. 7.

⁴ Pentru detalii vezi A. Smith, *National identity*, London, Ed. Penguin Books, 1991.

⁵ Claudia Arădău, Migration: The Spiral of (In)Security, *International Forum of Electronic Publications*, Rubikon, March 2001, On-line: <http://web.archive.org/web/20070403192142/http://venus.ci.uw.edu.pl/~rubikon/forum/claudia1.html>, accessed 22.05.2013, p.5.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Yannis A. Stivachtis, „International Migration.....”, p.4.

⁸ Barry Buzan, Ole Weaver, Jaap de Wilde, *Securitatea, un nou cadru de analiză*, Cluj-Napoca: CA Publishing, 2010, p. 178.

⁹ *Ibidem*, pp.178-179.

integreze social, dacă nu doresc să se amestece și nici nu se conformează regulilor (cazul imigranților turci din Germania, musulmanii din Franța).

Construcția socială a identității are întotdeauna loc într-un context marcat de relații de putere¹⁰, motiv pentru care identitatea națională și cea a imigranților vor intra în conflict doar dacă aceasta din urmă este puternică și este susținută, ca și în cazul minorităților naționale, de un „stat-mamă”¹¹ aflat în proximitatea statului gazdă. Dacă la nivelul Uniunii Europene, decidenții politici depun eforturi serioase în vederea promovării multiculturalismului, la nivelul statelor cu tradiție în Europa, liderii politici (pe fondul crizei economice a statului bunăstării și a creșterii constante a numărului de imigranți) recunosc eșecul procesului de integrare socială a noilor veniți sau a descendenților din a doua și a treia generație¹². « Eșecul multiculturalismului în Uniunea Europeană » reunește nume grele precum cancelarul german Angela Merkel, premierul britanic David Cameron, fostul președinte francez Nikolas Sarkozy sau Ministrul francez de Interne, Manuel Valls.

În 16 octombrie 2010, Angela Merkel declara că modelul unei Germanii multiculturale, unde coabitează în armonie diverse culturi, “a eșuat complet”¹³, în aceeași ordine de idei, N. Sarkozy a afirmat ca modelul multicultural este un eșec nu doar în Franța, ci la nivelul întregii Europe, deoarece “există prea multă preocupare pentru identitatea celui care sosește și prea puțină pentru identitatea țării care îl primește”¹⁴. Prezent la cea de-a 49-a ediție a Conferinței de Securitate, la München, (2013), David Cameron împărtășește temerile celor doi lideri europeni, în condițiile în care numărul musulmanilor din Marea Britanie este în creștere, iar capacitatea de integrare a societății engleze în scădere comparativ cu numărul situațiilor conflictuale din zonele cu număr mare de imigranți. O poziție mult mai fermă o regăsim în declarațiile Ministrului francez de Interne, Manuel Valls, care afirma, că Franța « "nu poate primi toată mizeria din lume și din Europa”¹⁵, în legătură cu dosarul romilor sau în paralela făcută de liderul extremei drepte, Marine Le Pen între rugăciunile musulmane pe străzi și ocupația nazistă.

Un rol important în construcția socială a identității și în alimentarea conflictului dintre identitatea națională și cea a imigranților este jucat, în societatea contemporană, de mass-media, care sub auspiciile teoriei constructiviste, s-a transformat într-un partener al statului în procesul de securitizare a identității naționale. Asistăm la un proces de „exploatare reciprocă”, în care decidenții politici parte a procesului mediatic, iar mass-media un partener al statului, care prin dramatismul imaginilor promovate și căutarea excepționalului schimbă fața insecurității moderne.

¹⁰ Yannis A. Stivachtis, „International Migration.....”, p. 5.

¹¹ Pentru detalii vezi Adrian L. Ivan, Claudia Anamaria Iov, “National And Ethnic Minorities In Central Europe And The Eu Integration Process: Theories And Considerations”, în Runcan, P.L., Rață, G., Goian C. (Ed.), *Applied Social Science: Administration and Management*, United Kingdom: Cambridge Scholars Publishing, 2013, pp.205-212.

¹² Claudia Iov, Claudia Mera, Claudiu Marian, The “Failure of Multiculturalism” in the European Union. Identity-Security Nexus. EU-Member States-Comparative View, in Iulian Boldea Coord., *Studies on literature, discourse and multicultural dialogue*, Ed. Arhipelag XXI, Tg.Mures, 2013, pp. 306-315.

¹³ *Multiculturalismul, „un eșec în Europa”*, 11.02.2011, Frontpress.ro, <http://www.frontpress.ro/2011/02/multiculturalismul-un-esec-in-europa.html>, accesat 27.11.2014.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Iuliana Enache Ministrul francez de Interne, despre romi: "Franța nu poate primi toată mizeria din Europa", *Mediofax*, 11.09.2012, <http://www.gandul.info/international/ministrul-francez-de-interne-despre-romi-franta-nu-poate-primi-toata-mizeria-din-europa-10052018>, accesat 25.11.2014.

În acest exemplu se înscriu evenimente din arena internațională din ultima perioadă, cu precădere cazul securitizării islamului. Promovarea agresivă a imaginilor islamului pe toate posturile de televiziune (începând cu 9/11 Septembrie 2001, replicile din Europa, respectiv : Madrid, 11 martie 2004; Londra, 7 iulie 2005, uciderea cineastului Theo van Gogh, 2004, scandalul caricaturilor daneze cu profetul Mohamed, 2005, scandalurile cu privire la manifestarea religiei și a codului vestimentar islamist în spațiul public occidental- prin utilizarea burqă-i, niqab-ului, magazine cu produse halal, sărbători islamice, minarete) a determinat o solidarizare a societății statului gazdă cu decidenții politici, prin încadrarea definitivă a mass-mediei în logica de securizare a identității naționale.

În acest context putem concludiona că identitatea inovează relația de cauzalitate migrație-securitate conferindu-i suplețe și valoare referențială, iar în această ecuație mass-media este o sursă de identitate socială. Identitatea culturală este cel mai important element al oricărui grup etnic, iar într-o Uniune Europeană care stă sub semnul « unității în diversitate ! » decidenții politici trebuie să înțeleagă că marginalizarea, stigmatizarea pe criterii culturale nu este o opțiune pentru Statele Unite ale Europei.

BIBLIOGRAFIE:

Arădău, Claudia, Migration: The Spiral of (In)Security, *International Forum of Electronic Publications*, Rubikon, March 2001, On-line:

<http://web.archive.org/web/20070403192142/http://venus.ci.uw.edu.pl/~rubikon/forum/claudia1.html>.

Buzan, Barry, Weaver, Ole, De Wilde, Jaap, *Securitatea, un nou cadru de analiză*, Cluj-Napoca: CA Publishing, 2010.

Enache, Iuliana, Ministrul francez de Interne, despre romi: "Franța nu poate primi toată mizeria din Europa", *Mediafax*, 11.09.2012, <http://www.gandul.info/international/ministrul-francez-de-interne-despre-romi-franta-nu-poate-primi-toata-mizeria-din-europa-10052018>.

Iov, Claudia Anamaria, Mera, Claudia, Marian, Claudiu, The "Failure of Multiculturalism" in the European Union. Identity-Security Nexus. EU-Member States-Comparative View, in Iulian Boldea Coord., *Studies on literature, discourse and multicultural dialogue*, Ed. Arhipelag XXI, Tg.Mures, 2013, pp. 306-315.

Ivan, Adrian, Iov, Claudia Anamaria, "National And Ethnic Minorities In Central Europe And The Eu Integration Process: Theories And Considerations", în Runcan, P.L., Rață, G., Goian C. (Ed.), *Applied Social Science: Administration and Management*, United Kingdom: Cambridge Scholars Publishing, 2013, pp.205-212.

Multiculturalismul, „un eșec în Europa”, 11.02.2011, Frontpress.ro,

<http://www.frontpress.ro/2011/02/multiculturalismul-un-esec-in-europa.html>.

Sarcinschi, Alexandra, *Migrație și Securitate*, București, Editura Universității Naționale de Apărare "Carol I", 2008,p.5 on-line:

http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/migrație_si_securitate.pdf.

Smith, Anthony, *National identity*, London, Ed. Penguin Books, 1991.

Stivachtis, Yannis , A. „International Migration and the Politics of Identity and Security” , *Journal of Humanities and Social Science*, Volume 2, Issue 1, 2008, on-line: <http://www.scientificjournals.org/journals2008/articles/1387.pdf>.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/140863, cu titlul „Cercetători competitivi pe plan european în domeniul științelor umaniste și socio-economice. Rețea de cercetare multiregională (CCPE)”.